

พัฒนาการบำบัด

ความหมาย

พัฒนาการบำบัด (Developmental Therapy) หมายถึง วิธีให้การศึกษแก่เด็กที่มีปัญหาอย่างรุนแรงในด้านสังคม อารมณ์ และพฤติกรรม โดยมีเป้าหมายที่พัฒนาการทางอารมณ์ – สังคมของเด็กปกติ

ความเป็นมา

พัฒนาการบำบัดเริ่มต้นครั้งแรกในปีค.ศ. 1970 ที่ศูนย์จิตวิทยาการศึกษาที่ Rutland เมืองเอเธนส์ รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา (Rutland Psychoeducational Center in Athens; Georgia) ด้วยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา และกรมสุขภาพจิต มหาวิทยาลัยจอร์เจีย และฝ่ายการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา การลำดับขั้นตอนการพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และความคิดของคน จะใช้เป็นกรอบของหลักสูตรที่นำมาพัฒนาเด็ก เครื่องมือนี้จัดทำโดย แมรี เอ็ม วูด และคนอื่น ๆ (Mary M. Wood and associates 1979, 1986) การทำพัฒนาการบำบัดจะเชื่อมโยงทฤษฎี และงานวิจัยของพัฒนาการทางสังคม – อารมณ์ ของเด็กปกติ กับการนำมาปฏิบัติใช้ในห้องเรียน

ความสำคัญของการพัฒนาการบำบัด

มนุษย์ทุกคนจะมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น ดังนั้น การทราบถึงลำดับพัฒนาการมนุษย์ในด้านต่าง ๆ จะช่วยให้พ่อแม่ ครู ผู้เลี้ยงดูเด็กทราบได้ว่า เด็กคนใดมีพัฒนาการล่าช้า ไม่สมวัย หรือใครที่มีพัฒนาการด้านใด รวดเร็วกว่าเด็กวัยเดียวกัน

ความรู้มีประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นพัฒนาการที่ล่าช้าของเด็ก และทำให้ตั้งความคาดหวังได้ถูกต้องว่า พัฒนาการลำดับต่อไป คืออะไร เช่นเด็กจะต้องนั่งได้ก่อน ยืน เดิน และวิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะพัฒนาการทางร่างกายด้านเคลื่อนไหว เป็นต้น การวางแผน เพื่อกระตุ้นพัฒนาการแต่ละด้าน หรือพัฒนาการบำบัด จึงเป็นเรื่องมีประโยชน์ยังสามารถนำพัฒนาการบำบัดมาใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์อย่างรุนแรง และเด็กออทิสติกได้เช่น งานวิจัยของคอปแมน และคนอื่น ๆ (Kaulfman, A. & othes, 1981) ที่นำพัฒนาการบำบัดมาใช้กับเด็ก ที่มีปัญหาทางอารมณ์ และเด็กออทิสติก อายุ 2 – 16 ปี ในโรงเรียนอนุบาล ประถม มัธยมตอนต้น และมัธยมตอนปลาย นอกจากนี้ยังใช้ได้ผลดีกับเด็กที่รับบริการในศูนย์เลี้ยงเด็ก ทั้งในรูปแบบของการให้บริการเฉพาะกลางวันและการอยู่ประจำ นักการศึกษาได้ปรับวิธีใช้พัฒนาการบำบัด เพื่อนำไปใช้ในห้องเสริมวิชาการ ในชั้นเรียนที่มีครูประจำดูแลตลอด ตลอดจนในชั้นเรียนปกติ ทั้งยังได้มีการปรับและนำไปใช้กับงานบำบัดทางศิลปะ ดนตรี บำบัด และนันทนาการบำบัด การทำพัฒนาการบำบัด สามารถนำไปใช้ในกรณีที่มีกิจกรรมออกค่าย (camp setting) และโปรแกรมการพักผ่อน ทั้งยังใช้ในบ้านที่ดูแลเด็กออทิสติก การทำพัฒนาการบำบัด สำนักการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้ให้การรับรองในปี ค.ศ. 1975 และได้แพร่ขยายออกไปยังที่ต่าง ๆ และจากการประเมินประสิทธิผล ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981 เป็นต้นมา

ลักษณะของการทำพัฒนาการบำบัด

พัฒนาการบำบัดมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ ความคิดรวบยอด การสื่อสาร และพฤติกรรม ด้วยมีความเห็นสอดคล้องกันกับความรู้ในเรื่อง สังคม ภาษา และการตัดสินใจที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรม โดยที่สิ่งเหล่านี้จะเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ทางสังคม และยังเห็นสอดคล้องกันอีกว่า คุณภาพของการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น มีอิทธิพลต่อรูปแบบของพฤติกรรม ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการยังได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดอันดับก่อนหลัง ทั้งเรื่องของความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม และเกี่ยวเนื่องกับวัยต่าง ๆ ตั้งแต่วัยทารก จนถึงวัยรุ่น การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทางสังคม ความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่สอนกันได้และจำกัดด้วยให้อยู่ในกรอบที่สังคมคาดหวังได้ ในแต่ละช่วงวัย (Erikson, 1977; Flavell, 1977; Kohlberg, 1983; Piaget, 1973) นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและพฤติกรรมได้จัดความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของคนอื่นที่มีพัฒนาการของการควบคุมตัวเอง และพฤติกรรมตนเอง จากการศึกษาตัวแบบ การเลียนแบบ การลงโทษ ความมีวินัย ความก้าวร้าวที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก และบทบาทในการใช้เหตุผลในการจัดการพัฒนาพฤติกรรม

ทำให้เราเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ (Bandura, 1977; Turiel, 1983 Selman, 1980) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เน้นในเรื่องความรู้สึก ความวิตกกังวล กลวิธาน ในการป้องกันตัว การทำหน้าที่ของ ego และเน้นความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ (Freud; 1965; Loevinger, 1976; Maccoby; 1980) แนวคิดเหล่านี้ก็ได้ถูกนำมาหลอมรวม เพื่อใช้ในการทำพัฒนาการบำบัด

เด็กที่มารับบริการโดยใช้พัฒนาการบำบัด จะถูกจัดแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ตามลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการด้านสังคม - อารมณ์ โดยปกติจำนวนสมาชิกในกลุ่มจะมีประมาณ 4 - 12 คน โดยใช้เกณฑ์ว่ากลุ่มใดมีพัฒนาการล่าช้าไม่มากนัก ก็จะมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น เพราะการทำกิจกรรมเพื่อการบำบัดน้อยกว่าแต่ละกลุ่มจะมีครูที่ทำหน้าที่บำบัดเป็นผู้นำกลุ่ม และมีครูสนับสนุนหรือเป็นครูผู้ช่วยอีก 1-2 คน ตามความเหมาะสม เป้าหมายและโปรแกรมที่ใช้ ตลอดจนกระบวนการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอยู่กับผลประเมินเด็กแต่ละคน ถ้ามีพัฒนาการทางสังคม - อารมณ์อยู่ในระดับใด บทบาทของผู้ใหญ่ และการเลือกใช้กิจกรรม อุปกรณ์ เพื่อการจัดการพัฒนาพฤติกรรม ก็จะเป็นไปตามลำดับขั้นนั้น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ

ทางสังคม อารมณ์ ของเด็กแต่ละคน คือ “Developmental Therapy Objectives Rating Form (DTORF)” เครื่องมือนี้จะนำมาใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) ของเด็ก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

เครื่องมือ DTORF นี้ ได้ทดลองใช้กับเด็กหลาย พันคนมาแล้ว โดยที่เด็กเหล่านั้นมีอายุในช่วง 2 - 16 ปี และมีค่าพิสัยของความพิการหลากหลาย เด็กออทิสติก เด็กบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กพิการซ้ำซ้อน เด็กหูหนวก จิตเภท เด็ก ปกติ เด็กปัญญาเลิศ การศึกษาหลาย ๆ ครั้งพบว่า เครื่องมือนี้มีประสิทธิภาพดี เหมาะจะนำมาใช้ในการพัฒนาการบำบัดได้ (Kaufman, Paget, & Wood 1981, Wood & Swan, 1978; Wood, 1997)

พัฒนาการบำบัดได้รับการรับรองและนำมา ระบุใช้ในการทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล แก่เด็กพิการตามกฎหมายทางการศึกษา เพื่อคน พิการในสหรัฐอเมริกา นักวิชาการที่ทำงานกับเด็ก เล็ก และเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมได้นำวิธีนี้ ไปใช้กับเด็กและครอบครัว ทั้งนี้เพราะการตั้งต้น

ช่วยเหลือเด็กนั้น มิได้ประเมินความสามารถของ เด็ก โดยยึดอายุตามปฏิทิน แต่จะดูที่พัฒนาการ ตามสภาพจริงของเด็กเป็นจุดเริ่มต้น และวางแผน พัฒนาการตามสภาพจริงของเด็กเป็นจุดเริ่มต้น และวางแผนพัฒนาตามลำดับขั้นที่ควรเป็นตาม ลำดับ

พัฒนาการบำบัดในวงการการศึกษาพิเศษ ประเทศไทย

การจัดการศึกษาพิเศษประเทศไทยในยุค ปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนทั้งในและนอก ระบบโรงเรียนหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียน ตามอัธยาศัย การเรียนรวม การเรียนรวมในชั้นหรือ โรงเรียนเฉพาะ ต่างก็ยึดการทำโปรแกรมการศึกษา เฉพาะบุคคล (Individual Educational Program) ที่เรียกว่า IEP เน้นหลักในการพัฒนาเด็ก เป้าหมาย ของการพัฒนาการเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดีคำว่า “พัฒนาการบำบัด” ไม่ได้เป็น คำที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย แม้ว่าการดำเนินงานที่ เป็นอยู่คือการนำพัฒนาการบำบัดมาใช้เป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

Hanft, B & Striffer, N. (1995). "Incorporating therapy in early childhood program: Challenges and promising practices," **Infants and Young Children. 8 (2) : 37 - 47.**

Kaufman, A ; Paget, C, & Wood, M. M. (1981). **Effectiveness of Developmental Therapy for Severely Emotionally Disturbed and Disordered Children and Youth.** Reston, VA: Council for Exceptional children.

Wood, M.M. (1986). **Developmental Therapy in the Classroom.** Austin, TX : Proed.

_____. (1997). **Social Competence for Young Children: An outreach Project for in-service training.** (ERIC Clearinghouse No. EC305787)